

Мацко В. В.,

адвокат, керуючий партнер

ЮФ «Мацко та Партнери»,

член комітету кримінального права та процесу

Національної асоціації адвокатів України,

член Саксонської палати адвокатів

Німеччина

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ПРИ РОЗРАХУНКАХ КРИПТОВАЛЮТОЮ

У сучасному цифровому світі дефініції «криптовалюта» та «крипторозрахунки» вже давно вийшли за межі суто термінологічної одиниці та набули статусу реального грошового інструменту, який має прив'язку до валютного еквіваленту.

Окрім розрахунків криптовалюта стала й способом заощадження, оскільки останнім часом збільшилися випадки декларування криптовалюти певними категоріями громадян.

За офіційним даними opendatobot.ua за 2024 рік українські посадовці подали понад 2,1 тисячі декларацій з криптовалютою. Варто відзначити зростання даного показника, який подвоївся з початку повномасштабної війни, тобто з 2022 року [1].

Найактивнішими декларантами криптовалюти за даними дослідження виявилися працівники поліції.

Криптовалюта дедалі стає предметом кримінальних правопорушень. Так, за даними Житомирської обласної прокуратури одному з місцевих жителів Миколаївщини повідомлено про підозру у шахрайському заволодінні криптовалютою на суму понад 14 мільйонів гривень [2].

Таким чином, при відсутності нормативно-правового регулювання в Україні, криптовалюта вже стала активним елементом цивільних правовідносин.

На сьогоднішній день в Україні, постійно відбуваються процеси формування та вдосконалення нормативно-правових актів, які не завжди здатні врегулювати нові суспільні відносини. В таких випадках, судова практика стає реальним інструментом врегулювання новітніх правовідносин та формування правових доктрин при умовах законодавчого вакууму. Адже в ситуації, коли законодавець не створив нормативно-правового регулювання, судові рішення виступає джерелом права, яке унормовує та врегулює відповідні правовідносини, які залишилися поза межами законодавчого регулювання.

Відповідно до статті 9 Конституції України, міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, є складовою частиною національного законодавства, і тому можуть застосовуватися для врегулювання прогалин у праві, зокрема й в питаннях пов'язаних з цифровими активами [3].

Однак, на думку автора, саме судова практика відіграє ключову роль у формуванні правозастосовної практики.

Як слушно зазначає Н.М. Пархоменко, що слід враховувати специфіку судової практики в якості джерела права, яка є досить вагомим чинником не тільки правореалізаційної, а й і правотворчої діяльності [4, с. 167].

Для повного розуміння судової практики при розрахунках криптовалютою її слід проводити в паралелі із судовою практикою країн Європейського Союзу, зокрема, на прикладі Німеччини. Це порівняння дозволить зробити об'єктивну оцінку рівня правового вакууму в Україні з цього питання, а також надасть усвідомлення та орієнтири нормативного розвитку з метою законодавчого впровадження криптовалюти в якості активного розрахункового інструменту та атрибуту сучасних цивільних правовідносин.

Аналіз судової практики дає підстави зробити висновок про те, що українські суди під час розгляду справ пов'язаних із криптовалютою переважно в контексті цивільних під час поділу майна, кримінальних, як предмет злочину або арешт в якості активу.

Так наприклад, Київський районний суд м. Харкова, розглядаючи справу 953/4882/23 про розподіл майна подружжя та зустрічним позовом про визнання особистою власністю майна, набутого під час шлюбу визначив криптовалюту (біткоїни) в якості майна з грошовою оцінкою [5].

У справі № 759/11532/24 яка розглядалася Святошинським районним судом м. Києва в рамках кримінального провадження за скоєння злочину передбаченого ч. 1 ст. 255 Кримінального Кодексу України, ч. 4 ст. 28 ч. 4 ст. 190 Кримінального кодексу України було накладено арешт на електронні гаманці криптовалют відкритих на міжнародних криптовалютних біржах: «Binance», «ByBit», «KuCoin», ТОВ «Бінанс Україна» (код ЄДРПОУ 44599032), ТОВ «БАЙБІТ ФІНТЕХ ЮКРЕЙН» (код ЄДРПОУ 44554515), ПП «КК «Коін» (код ЄДРПОУ 43952383), та грошові кошти, що знаходяться і надходять на нього. В даному випадку суд визначив вказаний вид активу, як гроші, які є об'єктом цивільно-правових відносин [6].

Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду по справі 991/10335/23 в ухвалі від 31.10.2024 року залишаючи в силі рішення суду першої інстанції про накладання арешту на майно в рамках

кримінального застосовує термін «віртуальна одиниця», які становлять еквівалентне вираження в доларах США [7].

В рішенні Федерального фінансового суду (BFH) Urteil vom 14. Februar 2023, IX R 3 /22 суд визначив криптовалюту, як нематеріальний економічний актив (immaterielles Wirtschaftsgut) [8].

В рішенні Вищого земельного суду Хамма OLG Hamm, Beschluss vom 25. Juni 2019 – 4 Ws 97/19, такий вид криптовалюти, як Bitcoin, був визнаний одиницею розрахунку, прирівняною до фінансових інструментів, і діяльність їх його обміну без ліцензії підпадає під дію kreditwesengesetz (KWZ). Цим рішенням суд підтвердив позицію головного фінансового органу BaFin, що криптовалюта – це фінансовий інструмент.

Фінансовий суд Кольну FG Köln, Urteil vom 25. November 2021 – 3 K 2545/19 під час розгляду спору в якому Компанія намагалася визнати криптовалюту в якості нематеріального активу із застуттвом амортизації, визнав, що криптовалюта не може відноситися до нематеріального активу, оскільки строк її використання не обмежений, а відтак облік криптовалют ведеться в якості оборотного активу, а не як нематеріального, що підлягає амортизації.

Аналіз судової практики дає змогу стверджувати про системний підхід розуміння такого нелатерального блага, як криптовалюта, не тільки в цивільно-приватних або кримінальних відносинах, а й в господарській діяльності. Вказаний досвід повинен бути апробований через призму законодавчого регулювання країн Європейського союзу з метою розроблення систематизованого законодавства регулювання обігу криптовалюти в Україні.

Порівняння обох систем свідчить про те, що саме судова практика має бути ключовим чинником заповнення законодавчих прогалин у сфері цифрових активів. Україні важливо використання Німецького досвіду та судової практики, як моделі правозастосування, оскільки в ній поєднується судовий контроль, фінансовий нагляд та податкова визначеність.

Список використаних джерел:

1. Система-онлайн – сервіс перевірки компаній URL: <https://opendatobot.ua/analytics/crypto-2025>
2. Офіційний вебпортал Головного управління поліції в Житомирській області URL: <https://zt.npu.gov.ua/news/politseiski-zhytomyrshchyny-vykyryprychetnoho-do-shakhraistva-z-kryptovaliutoiu-na-ponad-146-mln-hrn>
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-в>

4. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології. [Монографія] / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К.: Юридична думка, 2008. С. 317.

5. Рішення Київського районного суду м. Харкова у справі № 953/4882/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114681783>

6. Система-онлайн – сервіс перевірки компаній URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/119546729/>

7. Ухвала Вишого антикорупційного суду від 31.10.2024 р. URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=122788762&red=1000030cd47e6e47903a271fa66146fa192533&d=5>

8. Рішення Федерального фінансового суду (BFH) Urteil. URL: <https://www.bundesfinanzhof.de/de/entscheidung/entscheidungen-online/detail/STRE202310057/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-59>

Мельничук Р. В.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри державно-правових дисциплін

ПВНЗ «Європейський університет»

м. Київ, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ

Адміністративне право як галузь публічного права відіграє провідну роль у забезпеченні законності та правопорядку в державі. Теоретичне осмислення поняття та сутності адміністративного правопорушення є важливою передумовою для ефективного правозастосування та вдосконалення системи адміністративної юстиції.

У науковій літературі вітчизняної адміністративістики дослідженню питань адміністративної відповідальності, поняттю та класифікації адміністративних правопорушень, оскарженню, присвятили свої наукові труди такі видатні вчені як Ю.П. Битяк, К.О. Дубова, В.В. Іщенко, Є.П. Калугін, Д.М. Кобелька, Л.В. Коваль, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, Д.М. Лук'янець, Д.В. Лученко, А.І. Миколенко, О.С. Мирошніченко, М.В. Новицька, І.І. Огороднікова, Є.В. Устименко, О.Л. Чернецький, К.О. Чижко, В.П. Тимошук та ін.

Відповідно до статті 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП), адміністративне правопорушення (проступок) –